183

A

2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

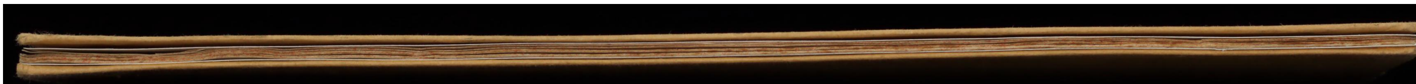
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

183
A 2

KW 183 a 2

CASPARIS BARLÆI

ORATIO,

DE

ANIMÆ HVMANÆ ADMIRANDIS,

Habita

in Illuſtri Amſtelodamenſium Gymnaſio, cum Libros Ariſtotelis de Anima interpretaretur.



AMSTELODAMI,
Apud GVILIELMVM BLAEV.
M. DC. XXXV.

Nobilissimo, fortissimo, spectatissimo viro D. Jacobo Wits Exercitûs Foederati Belgij Ephoro, & Fori militaris Praesidi, observantiae testandae ergô offert autor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

CASPARIS BARLÆI

ORATIO
DE
ANIMÆ HVMANÆ
ADMIRANDIS.

NOn valde miror, A. O. vos ſolito frequentiores ad me audiendum conveniſſe. Invitavi vos magno promiſſo. nempe, de rebus Admirandis me dicturum. quæ ſicuti ſine Numine confici nequeunt; ita incredibilem vim habent, rapiendi animos hominum in admirationem. Curioſum nobis natura dedit ingenium, avidumque cognoſcendi aliquid abditum inſolitumque. Et quia obvia faſtidimus, ſolum id amamus, quod vel novitate, vel precio, vel raritate commendabile eſt. Quoties in foro ludio aliquis aut agyrta, rem miram, nec viſam populo, incœptat, brachia ferro trajicit, venenum ſecurus haurit, lumbricos tricipites è novacula ſuſpendit; alius fumos igneſque ore eructat: alius mira manuum agilitate præſtigias oculis facit: ſtamus attoniti, & dubitamus, an Dii in terras migraverint, an homines Dii facti ſint. Cum Dodona loquitur, cum anus parturit, ſtatuæ plorant, ſanguine rubet Sol, arbores ambulant, equa leporem gignit, cum armatæ acies in nubibus concurrunt; ad tantarum rerum conſpectum accurrimus omnes. nec diſplicet ſæpè ficta & mendax fabula, modo miraculo vel prodigio affinis ſit. Norunt callidi & verſuti mortales, incredibilium rerum vel relatu, vel oſtentatione, commendationem parari, & auditores, alio abituros, ſi per quotidiana ducantur, miraculis eſſe excitandos. Nunquam majorem Quiritium frequentiam vidit Tyberis, quàm cum Æſculapium ſub forma Epidaurii ſerpentis è Græcia advectaſſent Romanorum Legati. Nunquam magis ſtrepuerunt Tarentinorum compita, quam cum columbam ligneam in aere volitantem exhibuiſſet Archytas. nunquam magis curſitatum apud Indos, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

cum tripodes ambulantes,& pincernas aureos convivis miniſtrantes exhiberet Apollonius Thyanæus. nunquam magis ſtupuerunt Byzantini, quam cum pediculum aurea catena vinctum circumduceret circumforaneus mercator. Ideo ad ſpectacula & ludos properamus, præcluſa naturæ rimamur, ſecretiora indagamus, antiquitatis reliquias anxiè conquirimus, mores habituſque barbararum gentium avidi audimus, & pronas aures commodamus miracula narrantibus,rerum vulgarium,quaſque indies adſpectamus, contemptores ſuperbi. Hoc conſilio, ut apud plures quoque jam loquerer, nolui communia ſectari, aut ea via ire, qua itur indies. Magna, rara, ambitioſa loqui inſtitui. ut neceſſum non ſit, benevolentiam veſtram & attentionem ſollicita præfatione emendicare. quam facilè ab argumenti novitate, dignitate & excellentia impetrabo. Philoſophabor utique de Animæ humanæ Admirandis, quidque in ejus contemplatione maximè ſuſpiciendum ſit, quid inextricabile & rationi humanæ impervium, id omne ſelectum dabo. Novi, quàm ſitis plerique Apitii, quàm delicatioris palati. Mullos vultis,& apros & ſumen,& oſtrea. Diaria faſtiditis & quicquid quotidiani ac publici eſt ſaporis. Cupedia quærenda ſunt, & conchylia Eois intonata fluctibus, ut oſcitantes veſtros ſtomachos pelliciam, ad hoc meum Convivium, ſive Miraculorum Diatribam. Quare ut idonei convivæ, hoc eſt, auditores ſitis, exuite pauliſper ab animis veſtris earum rerum admirationem,quæ nec bonæ ſunt,nec laudabiles, nec quicquam eximium, excellens, dignumque humana admiratione in ſe habent. Nec enim res magnas dignoſcit admittitque animus, vilibus, minimiſque intentus. nec capit aliquid majus ſe,qui quicquid minus ſe eſt, amat & veneratur impenſius.

Duas Reſpublicas vos velim animo complecti. Vnam magnam, cœleſtem & verè publicam: Alteram minorem, ſubcœleſtem, cui nos mortalitas adſcripſit. In illa miraculorum unicum autorem Deum, Angeloſque: in hac alterum ſummi opificis miraculum, Hominem contemplamur. Vnde duæ Philoſophiæ partes natæ ſunt, ex mente Stoicorum: Vna altior,quæ ad Deum & res à materia ſecretas ſpectat: altera depreſſior, quæ Hominem, & quod in homine diviniſſimum eſt, Animam intuetur. Non ita pridem divinioris ſapientiæ ſecreta inveſtigavimus, quæſivimuſque de univerſi auctore & conditore,de mundi materia, quid ſit

Deus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Deus, totus ſibi vacet ex Epicuri mente, an etiam ad nos reſpiciat, faciatne quotidie aliquid, an ſemel feciſſe contentus ſit, an pars ſit mundi, an mundus, an neutrum; poſſitne pro imperio mutare, quæ fecit; an fatorum lege factorum ordini adſtrictus ſubjectuſque ſit. quæque alia Metaphyſici ſunt fori. Iam vero ad alteram Philoſophiæ partem, quæ de Homine agit, provectus, ſubſtiti attonitus ad Animæ Humanæ contemplationem. Et quanquam in corporis humani fabrica totius Vniverſi compendium artificiosè exhiberi deprehenderim; ſuos illam habere orbes, ſua aſtra, ſua elementa, ſua metalla, plantas, flumina, nubes, fulmina, totique naturæ analogas partes: tamen detinuit me, & detinet etiamnum Animulæ noſtræ, quam hoc corpuſculo circumgeſtamus, attenta conſideratio. ſive ejus naturam, originem ac propagandi modum, ſive operationes, functioneſque diverſiſſimas, ſive ſummam imperii in mente ac voluntate vim majeſtatemque propius advertam. Homerus, quoties Iovem Deoſque introducit, nubibus & caligine eos involvit, ut imperveſtigabilem humanæ menti divinitatis gloriam demonſtraret. Idem de Anima verum. ideoque Apuleius, quoties Pſychen ſuam apparere facit, fumis nebuliſque cinctam deſcribit, ut videri nequeat. Rerum, quotquot ſunt, aliæ ſciunt, aliæ ſciuntur. Sola anima in terris omnia ſcit, præterquam ſeipſam. Lux eſt, quæ alia omnia illuſtrat, ſibi caligo eſt. oculus eſt, qui intendi in quævis poteſt, in ſe nequit. Manus inſtar eſt, quæ apprehendit obvia, ſe excepta. Docet quidlibet, capit quidlibet, profitetur quidlibet, ſeipſam ignorat. Magiſtra eſt omnium, non ſui. Tot retro ſeculis inveſtigatum fuit, quid anima ſit. Quæſivit Chaldæus, nec invenit. quæſivit Ægyptius, nec repperit. quæſivit Græcus & neſcivit ſemper. Alius ſubſtantiam eſſe vult, alius accidens. Hic corpus, hic ſpiritum. Critias ſanguinem eſſe contendit. negat Zeno & ignem eſſe vult. Hippo aquam eſſe clamat, Diogenes aërem, Heraclitus vaporem, Pythagoras numerum eſſe dicit. Democritus etiam atomos in anima invenit. Ariſtoteles entelechiam eſſe contendit. Aliis cor ipſum animus eſſe videtur. unde excordes, væcordes, concordeſque dicuntur. Dicæarchus, omnibus deterior, animam nihil eſſe dicit, præter inane nomen. Harum ſententiarum, præter poſtremam falſam, quæ ſit vera, Deus aliquis viderit. quæ ſit veriſimillima magna eſt quæſtio. Singuli dum aliud dicunt, probabile eſt

neſcire neminem. Vt in tanta opinionum diverſitate Deus crucem fixiſſe videatur excellentiſſimis ingeniis, ut eo eſſet res admirabilior anima, quo ejus minus explorata eſt cognitio. Qui vero omnium rectiſſimè de ea judicarunt, tam ſtupendis eam & ſuperbis vocibus proſequuntur, ut dicentes illud, quod penè eſt verum, falſum tamen dicant. Hi animam Deum eſſe perhibent, aut divinæ auræ particulam. Vti enim ille in Vniverſo, ita animus in corpore vivit, præſidet, imperat. uti ille perituram mundi machinam agitat, ipſe æternus & immortalis; ita animus mortis ignarus fragile ac luteum corpus. Nihil in terra magnum, præter hominem, dixit Phavorinus, nihil in homine præter mentem. nec ob aliam cauſam Triſmegiſtus hominem miraculum vocavit, quàm ob animæ excellentiam divinitatemque. quæ, quia ſpiritualis eſt, Angelos ſibi cognatione junxit. & quia corpori uniri poteſt, mediam inter illos ipſos, corporaque naturam obtinet. ut plus ſit, quam id, quod corpus eſt, & minus aliquid, quam quod Intelligentiam vocat Peripateticus.

Illud quoque admiratione dignum ſuſpexerit quiſquam, eundem animum in corpore habitare, & tamen neſcire ipſam animam, qua corporis parte reſideat potiſſimum, & num una ſit in uno corpore, an multiplex. Etenim diſſentiunt etiam hic doctiſſimæ animæ. & cum ſciant ſe alicubi eſſe; nec eſſe, niſi in corpore: neſciunt tamen, ubi in corpore regiam ſedemque fixerint. Democriti anima dicit ſe habitare in toto capite; Medicorum, in cerebro. Stratonis in ſuperciliorum interſtitiis. Eraſiſtrati in membranis cerebri. Si Herophili animam roges, ubi habitet, dicet ſe in ventriculo cerebri habitare. ſi Parmenidis, in pectore; ſi Zenonis, in corde. ſi Empedoclis, in ſanguine. Nec defuere, qui animam in certa corporis parte latitare dicerent, è qua araneæ inſtar pro rerum opportunitate per totum corpus diſcurreret, & in quam, quoties vellet, ilicet recurreret. Quis non ſtupeat eſſe in regno ſuo Regem, juſſa dare ſubditis, & ipſum neſcire Regem, an Perſepoli habitet, an in Ecbatanis: an Hagæ, an Delphis: an Pragæ, an Viennæ. Præterea eundem neſcire, an unus ſit in aula imperator, an plures. In tanta miſeri rerum ignoratione verſamur, ut neſciamus ipſi, ubi domicilium fixerit pars noſtri melior, qua ſumus, quicquid ſumus, qua ſcimus, quicquid ſcimus. Imo & hoc neſcimus, an una nobis ſit anima,

an tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

an triplex, diſcrepantibus etiam ſuper hac re clariſſimorum virorum ſententiis.

Familiare eſt Phyſicis noſtris, maximos naturæ effectus, quorum cauſæ minus in aperto ſunt, ad Planetarum occultos influxus referre. quales ſunt tractio magnetica, maris reciprocatio, metallorum & animalium è putri materia generatio. Verum cum ſingulis ſinguli inſerviant Planetæ, & metallorum aliud Saturni, aliud Iovis, aliud Martis, aliud Solis, aliud Veneris, aliud Mercurii, aliud Lunæ arbitrio regatur; tanti momenti res credita fuit Anima, ut ei omnes Planetas famulari divina ſapientia juſſerit. Saturno juſſum, ut ad intelligendum ratiocinandumque illam diſponeret; Iovi, ut vim agendi fortiter illi conferret; Marti, ut animoſitatis ardorem acueret; Soli ſentiendi opinandique naturam; Veneri deſiderii motus; Mercurio pronunciandi, & quæ ſentiat, interpretandi vim; Lunæ nutriendi, augendi, generandique facultatem. Tot Deos, aut potius aſtra, ſibi famulantia habet. nec ſimplicis aſtri contenta eſt obſequio, quæ, quoties vult, cogitationum ſublimium motu aſtris omnibus ſuperior eſt.

Procedentibus vero Sapientum de ea altercationibus, eo deventum eſt, ut in labyrinthos inexplicabiles devoluti, eam rem, quam animam vulgo vocamus, dixerint eſſe totam in toto corpore, & totam in qualibet parte. Ita viſum Angelico Doctori, ita Cajetano Cardinali, ita Ægidio, Marſilio, & ante hos Averroi. Invaluitque olim hæc opinio eouſque, ut etiam Hipponenſem Epiſcopum in ſuas partes pertraxerit. Quorum opinio ſi vera eſt, ſequetur: eandem animam totam moveri in una parte, totam quieſcere in altera: totam eſſe in capite ſurſum, totam in pedibus deorſum: totam loco à ſe diſtare: totam eſse in pluribus locis, nec tamen multiplicari: eſſe inſtar puncti indiviſibilis, & tamen in quavis parte. Quæ quidem ſingula miraculorum omnium fidem excedere manifeſtiſſimum eſt, utpote contradictioni proxima. Auget admirationem hanc, ipſam animam per univerſum corpus ſpargi, ſingulis membris adeſſe, nec tamen diviſis membris ſecari aut dividi poſſe. Cum facinoroſis reciditur cervix, anima celerrimum ictum celeriore motu evadit, & inter media tela & acinaces illæſam ſe, velut in arctum, contrahit, ut vulnus corpori inflictum ocyus eludat. Cum Priamo caput humeris avelleret Pyrrhus, de corpore triumphabat victor, invicta anima. Cum lace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

laceraretur toto corpore miſer Deiphobus, diſtraheretur Hippolytur, raptaretur Hector, corporis continuitas ſoluta fuit, non animæ. Domicilium ſuum deſtrui patitur, at ſe incolumi. & cum in fruſtra ſecamur, manet illa una, nec numerum facit.

Ariſtoteles, dum in Animæ ſcrutinium altius admittitur, negat animam moto corpore moveri. Nempe, vult vos credere, currente Atalanta, non currere primò animam: volante Dædalo, non volare animam. Et tamen in illo ipſo corpore eſt, quod movetur. quin & illud ipſum eſt, quod movet corpus, & ſine quo iners illud eſt & immobile. Quod ſi ſciret apud inferos Siſyphus, poſſet indefeſſos corporis ſui labores hac animæ immobilitate ſolari. Prodigioſa loquimur, Auditores. Itur in Orientem, nec it anima. comes eſt corporis, & quieſcit nihilominus. Scandimus montes, deſcendimus, ſaltamus, remigamus, pugnamus, fixa interim & quieſcente in corpore, quæ motuum horum cauſa anima. At, inquies, movet ferrum magnes, ipſe licet immobilis. quid mirum? locis ſuppoſitiſque differunt. At animam corpore claudi, corpus impellere, nec impellere primo ſeipſam, credat Alexandri præceptor. mea hoc, ut ingenue loquar, comprehenſione majus eſt. præſertim, cum novas partes per nutritionem appoſitas ſubeat, & veteres vel calore abſumptas, vel vi reſectas deſerat.

Quod ſi originem & natales Animæ inveſtigare animus ſit, non illam è ſemine elici, non per traducem transfundi credimus, aut more aliorum viventium à ſimili generari. Solum Deum autorem habet, nec niſi ex nihilo, hoc eſt, miraculo produci poteſt, quæ omnium miraculorum ipſa eſt maximum. Quietem ſibi imperavit magnus opifex, cum cœlos, terras, maria condidiſſet. In ſola animarum creatione perſtitit indefeſſus. Omnium ſuorum laborum periplum ſabbatho finivit. Sola animarum productio ſabbathum neſcit. Nec enim ſpiritum produci poſſibile eſt, quam per ſpiritum: nec modus productionis alius, quam per creationem: nec potentia ulla huic operi par, quam quæ infinita eſt & omnipotens. Potuit Amphitheatra exſtruere Titus, aquæductus quaquaverſum diducere Agrippa, Danubium ponte ſternere Trajanus, Athon perfodere Xerxes, Alpes aceto dividere Annibal. At hæc tanta qui potuerunt, unicam animulam condere non potuerunt. Nihil ad hanc rem confert Lyſippi induſtria, penicillus Apellis, Phidiæ ſolertia, Archimedis ſagacitas, nihil tot archite-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

chitectorum dædalæ & ingenioſæ manus. ne quidem ipſa Angelorum dextera, quantumvis potentiſſima, in hujus operis conſortium partemque admittitur.

Ad illud non ſemel obſtupeſco. animam noſtram in corpore eſſe, cum corpore eſſe, ſubſtantiam eſſe in ſubſtantia, nec tamen corpus eſſe. quin tam diminutæ, tenuis & ſubtilis eſſe eſſentiæ, ut nulla corporis pars ſit extra ipſam, nec illa ullibi, ubi non ſit corpus. Et tamen in tanta unione, partiumque penetratione, ac naturarum indiſtantia, non affici à corpore aut lædi animæ eſſentiam. Si paralyſis partem nervi obſtruat, ipſa permeat. ſi apoplexia ſpiritibus viam occludit, nondum occludit animæ. ſi exareſcat oculus, flacceſcant brachia, caries erodat oſſa, deficiat ſanguis; illa nihilo ſecius integra & vegeta manet. Cum claudicat pes, balbutit lingua, manum diſtorquet chiragra, corporis illa vitia ſunt, non animæ. Inſtar citharœdi eſt, cujus ſive fides laxæ ſint, ſive ad verticulos appoſitè intenſæ, ars tamen, quæ in mente reſidet, nihilo vel deterior eſt, vel melior.

Accedit, quod virtutes functioneſque innumeras exerceat unus idemque animus. Mirantur poëtæ in Apolline numen triplex, tergeminam Hecaten, tria virginis ora Dianæ. Mirata fuit olim Roma pantomimos ſuos, qui exercitato vultu corporiſque motu quoſvis imitabantur. Stupuit Græcia illos, qui quovis certaminum genere victores erant, quos πενταθλοὺς vocabant. At nihil hæc ad animæ vim, quæ ſibi ubique ſimilis, in eadem corporis parte, trahit, retinet, alterat, expellit, nutrit, auget, ſentit, appetit, movet, ratiocinatur, vult. Miramur in horologiis artem, quæ alias partes aſcendere faciat, alias deſcendere, tardius, celerius; alias in orbem rapi, alias in obliquum; alias trudi, alias trudere. Sed quid hæc ad animam? quæ innumerabiles corporis particulas, forma, mole, finibus diverſiſſimas regit, flectit & moderatur.

Et quis ratione aſſequi poſſit, in eadem anima eſſe aliquid rationale: aliquid irrationale: moriturum & immoriturum: partes miniſtras famulaſque, & principes dominaſque: aliarum tam ignobilem ſortem, ut non niſi ſervire debeant; aliarum tantam eſſe dignitatem, ut cum omnibus præſint, ipſæ ſolum Deum ſuperiorem agnoſcant.

Quod ſi diſtinctius libeat Animæ humanæ vires ſcrutari, major latiorque rerum mirabilium & ſtupendarum ordo panditur. Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

nutrimur, ecce, quæ alimenta ſpecie tota erant diverſiſſima, vi animæ unum fiunt in ventriculo, & veluti in pulticulam & polentam concoquuntur. Illic terreſtria aquatilibus, utriſque volatilia permiſcentur. Illic obſonium & ferculum, furfuracea & hordeacea, ovilla & vitulina, aſſa, elixa, toſta, frixa coëunt. illic columba patitur ſturnum, aſellus lupum, perca porcellum, aper leporem, vitis braſſicam. Quæ omnia ſimulac unam chyli formam nacta ſunt, paucarum horarum interjectu, ejuſdem animæ induſtria in diverſa rurſum abeunt. & ex eodem ſanguine, ejuſdem caloris ope, os fit ſicciſſimum, caro humidiſſima, membrana validiſſima, pulmo flaccidus, oculus multicolor, nervus candidiſſimus, res ſubſtantia, temperamento, officiis diverſiſſimæ. Quoties domum molitur architectus, facit rem unam ex materia non una. ſed hæc unitas mera partium aggregatio eſt. Anima in unius naturæ ſubſtantiam mutat diverſarum ſpecierum res. & veluti Chymicæ artis perita, quod unum eſſe fecerat, diſtrahit rurſum in diverſa. Maximæ ſapientiæ eſſe putamus, ſi ex tot autorum aliis atque aliis lucubrationibus ea ſeligat ſtudioſus lector, quæ ſibi conducere arbitratur: aut ſi ex rerum civilium infinita congerie vir prudens, quod utile & frugiferum, in ſuos uſus convertat. Num ergo animæ occultam ſapientiam mirabimur? quæ ex rudi, craſſa & feculenta ſanguinis colluvie, ſingulis partibus impertit ſuum? & eo quidem diſtributionis genere, quod Geometricum vocant & quoad nos. In Accretione illud inexplicabile, quomodo creſcente corpore non creſcat anima, tanquam nullius alimenti indiga. & tamen minorem eam eſſe in puero, quam in viro, majorem in viro, quam in decrepito & contracto ſene. quin potius creſcente corpore debilem eſſe rationis vim, illo decreſcente, incrementa illam prudentiæ virtutumque capere. In Generatione verò noſtra, licet omnia humanæ mentis captum excedant, illud prorſus ſuſpiciendum, ex informi ſemine edolari tanto artificio corpus, capax tam illuſtris hoſpitæ. Iurares Zeuxin aliquem vel Polycletum in utero matrum omnes ingenii vires in formando homine explicare. Tantus ordo partium, ea ſymmetria, ea figuræ & quantitatis in ſingulis membris rátio, ut nihil non ab exactiſſima ſcientia profectum videatur. Fulcitur moles corporis noſtri plus, quam ducentis oſſibus, quæ pro trabibus ſunt. illa totidem cartilaginibus, ad motus facilitatem incruſtantur. Hæc ipſa ligamentis, quæ pro

clavis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

clavis ſunt, ne locis ſuis excidant, nectuntur validè; nervis autem & tendinũ ope, veluti funiculis & chordis, moventur. Accedunt venæ arteriæque innumerabiles, quæ velut aquæ ductus ſingulas partes irrigant. Muſculi penè quadringenti carneſque diverſi generis fibrarum ſpatia, ceu tomento, replent. omnia denique cute, tanquam univerſali veſte, adverſus injurias muniuntur. Atquæ hæc dum molitur Natura, neſciunt bonæ matres, quid intus agatur. & cum alias imperioſæ ſatis ſint, nihil hic, quod imperent, mutent, corrigant, habent. Quæ admirati Arabes, non ſeminis brutam & ſtupidam vim, quam animæ vicariam vocant Peripatetici, ſed Deum aliquem, vel Intelligentiam, vel animam mundi tam admirabilis & elaborati operis autorem prodiderunt. Hæc dum mecum conſidero, jacet magnitudo Romana, vileſcunt omnes veterum toto orbe decantatæ fabricæ. in quibus non unus artifex deſudavit, ſed plures, aliæque fuerunt partes architecti, aliæ lapicidæ, aliæ fabri lignarii, aliæ ferrarii, aliæ vitriarii, aliæ cæmentarii. cum in adornando corpore noſtro, una magiſtra ſufficiat anima, vel animæ miniſtra virtus plaſtica, quæ ſola & præparat materiam & univerſum opus abſolvit. ſola rotundat, quadrat, ferruminat, contignat, inveſtit, tegit.

Sed abripit me Senſuum contemplatio, tum eorum, quos poſitos habemus in propatulo: tum eorum, quos altius abdidit natura. Omnia hic miraculis majora ſunt. At nullibi magis extra me ſum, quam cum in viſus oculique naturam penetro. Vetus inter ſapientes lis eſt, An viſio fiat emiſſis ab oculo radiis, an receptis ab objecto ſpeciebus. Prius Platoni, poſterius Ariſtoteli arriſit. Nihil jam definio. Sed illud aſſevero magna animi contentione, Deum utrobique infinitæ ſuæ virtutis documentum grande dediſſe, ut vel in ſolis oculis præſens Numen oculis videri poſſit. Placet viſionem fieri radiorum emiſſione? quanta illa res, tantam lucis vim in puſillis oculorum orbiculis circumferri, quæ à terræ ſuperficie ad ipſa uſque ſtellarum fixarum corpora per aliquot miliarium myriades diffundi poſſit, & ad oculos redire, idque momento. cum immane illud Solis corpus, centies & ſexagies ſexies majus terra, omnis lucis fons & ſcaturigo, radios ſuos in terram jaciat, ſed ad ſe revocare nequeat. Placet ſpecies recipi a re viſa? jam illud non minus admirandum, res, quæ minus ſunt, quam res, imò rerum imperceptibiles umbræ & ſimulachra ſo-

lummodo, & pene nihil, per immenſa ſpacia ſalvas integraſque deferri. Deinde, eam iiſdem ſpeciebus ineſſe propagandi ſeipſas virtutem, quæ cœlos omnes intermedios, & elementorum interjecta corpora permeet trajiciatque. Etiam illud horribile naturæ ſecretum eſt: imagunculam illam, quam ſpeciem vocamus in ſcholis, ſecundum aëris extenſionem extendi, & nihilominus, in quovis aëris puncto, animæ noſtræ repræſentari totam rem. ut totos montes, turres, arces intueamur, in indiviſibili aëris punctulo. Creſcit miraculum. ſi obſervetis, ſpecies plurium rerum, etiam contrariarum, in eadem eſſe aeris parte. nec tamen aut ſpecies confundi, aut vim repræſentandi debilitari, aut figuras ſe mutuo deſtruere, aut ventis tempeſtatibuſque à linea recta, qua oculum petunt; vel minimum dimoveri. Inter ſenſus interiores Memoria occurrit, cujus modus tam eſt inextricabilis, ut merito inter ea referri debeat, quæ mirari nos Deus, non ſcire voluit. Hæc illa eſt facultas, quæ parvo cerebri ſpatio circumſcripta, infinitas rerum ſpecies recipit, nec confundit. Et quamquam in humida & flaccida capitis ſubſtantia reſideat; is tam ſpecierum in ea ordo, is nexus, ut ad imperium voluntatis vel omnes adſint, vel pluri-mæ, vel ſingulæ. Inſcripſit aliquis memoriæ Æneidem Virgilii, vel Iliada Homeri, quæ aliquot millenis vocibus decurrunt; illa eo ordine ſingularum vocum ſpecies reddet, quo exſtant extra ipſam. Orator, quoties verba facit, ex tam grandi ſpecierum acervo, contexit & recitat Phillippicam. ut citius auditorem patientia, quam memoriæ fides dicentem deſtituat. Qui memorandi artem callent, millena aliquot vocabula, Græca, Latina, barbara, ficta, in memoriæ tabulis diſponunt, & eodem, quo ſemel lecta fuerunt ordine, aut, ſi voles, retrogrado recitant. ſingularum ad hæc vocum numerum ſitumque, ſine errore & perturbatione, deſignant. Atque hæ imagines cum in eodem cerebro ſtabulentur; ea tamen illarum ratio eſt, ut quædam adſint ultro & injuſſæ, non aliter ac ſi in labris natarent; quædam non niſi longiore meditatione ſubeant; quaſi precario & invitæ adeſſent: quædam vocatæ & injuſſæ adeſſe recuſent; tanquam altius repoſtæ. ut non niſi per attentam reminiſcentiam excitari & in apertum produci queant.

Memoriæ aſſecla eſt Phantaſia, ſive Imaginatio. in qua illud admirandum, quod cum ſedibus & loco diſtet ab ea facultate,

quæ formando corpori in utero incumbit, tamen hæc illius impetus motuſque perſentiſcat. uſque adeo, ut fortior imaginatio membra ſubito diſtorqueat, numerum, ſitum, figuram partium pervertat, vibices tenello corpori imprimat, cœptamque fabricam mutilet ac deformet. Hic ignorare puto ſapientiſſimos, qui fiat, ut impreſſa phantaſiæ coloris aut partis monſtroſæ ſola ſpecies & imago, verum ſtabilemque colorem deformitatemque imprimat embryoni. & opus edat, cauſa ſua, ut videtur, nobilius. Quam quoque ſtupenda eſt, Auditores, ſomniorum generatio. Feriantur ſenſus, feriatur ratio. viget tamen phantaſia & portentoſis ſe ſpectris vel oblectat, vel terret. Dormit cauſidicus, & apud ſe cauſas agit. dormit Imperator & pugnat. dormit nauta & decumanos fluctus vitat. dormit mercator & pecunias numerat. Et quanquam imaginatione hæc fiant, tanta tamen ejus eſt fiducia, ut mendacio juvet ſomniantem, & ſe ſomniare neget tunc, cum ſomniat maximè. Hæc ditiſſimos nos facit, cum habemus nihil: reges, cum imperamus nulli. cubamus in reginarum thalamis, poſiti inter ſues. oſtro villiſque pretioſis induimur, pannis anniſque obſiti. ut non mirer, indignatum valde fuiſſe Mycillum Lucianicum, quod aureum & dives ſomnium galli cantus abrupiſſet. At quoties ineptire vult, & ridicula eſſe in melancholicis, quid non perſuadet miſeris. Hic ſe vitreum credit, metuitque ſibi ſollicitus ab aſtantibus. Ille ranas in ventre coaxantes ſe audire jurat. Alter ſe granulum hordei eſſe arbitratur; timetque, ne gallinæ pabulum fiat. Eſt, qui montes ſibi incubantes ſentit, & ſub tanto onere dum gemit, jacet immobilis. Apud Trallianum muliercula, cum ſe digito totum orbem geſtare affirmaret, auſa non fuit illum inflectere, verita ne tota mundi machina laberetur. Iam vero videtis, nihil morti tam eſſe ſimile, quam ſomnum. atqui dormientium animi maxime declarant divinitatem ſuam. multa enim, quoniam remiſſi ac liberi ſunt, futura perſpiciunt. ex quo intelligitur, quales futuri ſint, cum plane ſe corporis vinculis relaxaverint.

Præter ſenſus, etiam Appetendi vim nobis largita eſt divina providentia. Quam ſi cum ratione compares, manifeſtum erit, unam eandemque animam ſecum bellum gerere: unam eandemque imperare ſibi & dicto parere: idem fugere & proſequi: damnare & probare. Omnis lucta duorum eſt. omnis pugna plurium.

 rium.

rium. Anima noſtra licet una ſit, ſecum pugnat. videt meliora probatque, deteriora ſequitur. aliud illi cupido, aliud mens ſuadet. eademque eſt, quæ ſuadet & cui ſuadetur, diſſuadet, & diſſuadetur. In bellis inauditum prorſus, eundem eſſe victorem & victum. eundem triumphare & in triumphum abduci. Anima vincit, anima vincitur. Anima triumphat & refractariam cupiditatum turmam, hoc eſt, ſeipſam, in triumphum abducit. In foro differunt, actor, reus, judex, forum, arbiter, teſtis, lictor. Anima noſtra omnia eſt. eadem accuſat ſe & accuſatur. abſolvit vel condemnat. eadem inter rationem & turbulentos affectus arbitra eſt. nec ad aliud forum provocat, quam ad ſeipſam. nec aliis teſtibus eget, quam ſeipſa. nec alio lictore aut flagello, quam ſeipſa. In ſcholis diſputant partes. diſputationem moderatur præſes aliquis. Animus noſter ſecum diſputat, & modo rationem, modo obluctantem ſenſum diſputantem audit, & utrique pro arbitrio præſidet.

Appetitui comes it ea animæ vis, qua loco movemur, qua currimus, ſaltamus, brachia pedeſque jactamus. Sed illud mihi expediat, quiſquis ſiet ille Sophorum: qua ratione neceſſum ſit imperio voluntatis, quę in ſublimi eſt, nec cum corpore communicat, moveri extrema infimaſque corporis partes: vel qua ratione, & quibus apparitoribus mandata mentis deferri poſſint momento ad membra remotiſſima. cum nec membra hæc, nec ſpiritus internuncii aut mandata capiant, aut mandantem norint. Volo currere pedes? currunt. quieſcere? quieſcunt. loqui linguam? loquitur. ſilere? ſilet ocyus. at qui meus pes intelligat capiatque juſſa voluntatis, plures mecum neſcitis. Quin illud omni ſapientia humana majus eſt, quomodo pulſantes citharam digiti, pari motu celerrimas cogitationes aſſequantur, ut nec à mente digitus, nec à digito mens reliquatur.

Atque hactenus ea proſecutus ſum Animæ officia, quæ vel cum plantis, vel cum cæteris animantibus nobis communia ſunt. Nunc diviniſſimam animæ particulam, qua homines ſumus, perpendamus. Hoc primo eximium & excellens eſt in homine, Animum immortalem eſſe in domicilio mortali: ſine materia in materia: expertem corruptionis in corpore corruptibili. Diſſerit de morte, mori neſcius. diſſerit de morbis, morborum ignarus. verberat, lædit, vulnerat, necat, nec ultorem metuit. Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

morti propius corpus, quo ille vivacior. quo magis illud extabeſcit, eo ille erectior. Patitur corporis exuvias concuti, organa, labefactari, nec de abitu, niſi deſtructo corpore, cogitat. Bibit Socrates cicutam, quam anima in immortalitatis vertit medicamentum. Contuſus fuit in mortario Anaxarchus. non, inquam, Anaxarchus, ſed follis Anaxarchi. Anima Catonis inter ruinas publicas recta ſtetit, & licet legionibus cuſtodirentur terræ, claſſibus maria, invenit tamen, qua exiret. Cum lectulo affixus eſſet æger Veſpaſianus; erexit ſe anima, & Imperatorem voluit ſtantem mori. Cum Thraſeam Pætum deſtitueret vigor corporis, de natura ſua, & ſpiritus corporiſque diſſociatione, inquirebat Animus. Cum fugiente ſanguine deficeret Seneca, anima de ſe, de republica, de juſtitia, patientia, ad ſtuporem diſſeruit, & conſtantibus exemplis ſe alioſque munivit. Irruente in Ciceronem Popilio, valedixit corpori diſertiſſima anima, & de ſe ſecura feriri juſſit cervicem. Cum piorũ corpora exucca ſunt & putrida, animus ultra cœlos ſibi rapi videtur, & inter beatos vivere. Deſtruunt ignem aquæ, aquas ignis. Viventium alia his, alia aliis modis intereunt. Anima ſola in terris hoſtem non habet. Cum corpore conſpirat, nec tamen illi incolumitatem ſuam debet. Spiritum non metuit, quia ipſa ſpiritus eſt. Si qua inter animos hoſtilis decertatio eſt; non in animæ, ſed corporis deſtructionem noxamque dirigitur. aut, cum doctorum animæ diſceptant, emergit ex hoc conflictu clarior veritas. Modum quoque corruptionis neſcit. non illum, qui corporum eſt, nec enim corpus eſt. non illum, qui accidentium eſt, cum ſit ſubſtantia. non illum, qui eſt rerum à materia dependentium, quia in materia operatur & tamen ſine illa. non non illum, qui eſt rerum a generante perpetuo emanantium, quia à ſolo Deo creatore dependet. Septem orbis miracula tot retro ſeculis ſuſpexit orbis. At eadem vel ſolo æquata ſunt, vel æquantur indies. Nihil immortale manus mortales fecere. Animus licet eſſe incipit, eſſe non deſinit. Mundo interitum ipſe mundus minatur. inveteraſcet cœlum, colliqueſcent elementa, in confuſionem fortè primaſque tenebras omnia redibunt. Anima fatis exempta, quia æterna cogitat, æterna appetit, mortalitatis & immortalitatis diſcrimina novit, quia in futurum longè videt, vivit æternum. Si fauces nodus conſtringat, ſi lapſus comminuit caput, ſi jugulum ferit mucro, inter ipſas latronum ac ſicariorum

manus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

manus, anima elabitur. In Ætnam cum Empedocle incidit, nec uritur. in voragines ſe mergit, nec mergitur. & toto licet Oceano obruatur, evolat ſoſpes, nec ſuffocatur. Loquitur anima Martyrum in mediis ignibus & Deum innocentiæ teſtem invocat. præſciſſo linguæ plectro, hymnos modulatur mens. quin terris defoſſa, cum hoſtes ſuos increpare nequit, pro hoſtibus ſuis orat. Dicebat olim Zeno, malle ſe videre Indum conſcendentem rogum; quam quoſvis philoſophos audire de animæ immortalitate diſputantes. Quid vos ſentiatis neſcio. Ego, ut immortalitatis animæ ſententiam firmius imbibam, malo videre Paulum decollatum, Petrum inverſo corpore pendentem, Bartholomæum excoriatum, Laurentium in cratere jacentem ſpe immortalitatis, quam ea legere, quæ à Platone in Phædone, vel à Cicerone in Tuſculanis, vel à Thoma, Scoto totaque Scholaſticorum turba de animæ Immortalitate eruditè diſputantur. Quod ſi quando ſeducta mens fiduciam immortalitatis excuſſerit, tamen ubi ſuprema hora adventaverit, è veterno expergeſit, iiſque ſe cogitationibus occupat, quæ immortalem eam eſſe evincunt. ſive metuat Deum, quem offendit: ſive converſa in melius, ſperet ſibi lenem. Ita aliam vitam jam tum præſentiunt, quam futuram ingenii temeritate negaverant. At grande illud eſt naturæ portentum. in eadem animæ parte languere nutritionem, languere ſenſum, motumque; vim vero rationalem integram manere. quæ tamen, ex mente Ariſtotelis, in quavis eſt animæ parte, etiam illic, ubi malè videt oculus, & difficulter reſpirat pulmo. Si in Mentis rationiſque penetralia admitti vultis, rerum mirabilium adſpectu vos obruam. Si in voluntatis ſacraria, abyſſos videbitis. Si utriuſque nexum mutuaque obſequia, ignorantiæ mecum eritis & ſilentii profeſſores. In plantis arboribuſque obſervamus occultum aliquid, quo creſcunt, florent, fructum ferunt. At nihil tale, quo ſciunt ſe creſcere, florere, fructum ferre. In brutis, præter illa, obſervamus principium ſenſus motuſque, nec non aliud, quo cognoſcunt ſe ſentire & moveri. At nihil tale quod ſupra ſenſus ſe, ac ſingularia, materiæque conditiones elevet. In Homine veneranda Dei filia Ratio eluceſcit, quæ non ſolum ſcit ſe ſcire, adeoque ſupra ſeipſum reflecti poteſt, & cauſæ cauſam longa ſerie inveſtigare, verum etiam res rebus abſtrahit, hominem Petro, equum Bucephalo, nec tamen eas divellit aut multas facit.

Eadem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Eadem, per ea, quæ videt, penetrat in ea, quæ non videt. per ea, quæ non ſunt, intelligit ea, quæ ſunt. per ea, quæ craſſa ſunt & feculenta, percipit ſpiritualia. per compoſita, indagat ſimpliciſſima, & per rerum finitarum conceptus, abſorbet infinitum, & ab eo abſorbetur.

Corpora certis dimenſionibus conſtant. nec capiunt quicquam, quàm quod quantitate ipſis reſpondeat. cumq; operantur, potentiam termino finiunt. Mens noſtra majus aliquid corpore eſt, nec tamen extra corpus eſt. & licet eſſentiæ terminis in corpore circumſcribatur, virtute in immenſum abit. omnia capit, præter Deum & ſeipſam. cœlos & terram complectitur, nec de anguſtia queritur. Quamvis maximæ ſint res; ſtant cum parvis in mente. quamvis multæ ſint res, alias admittit. Quo plura habet, eo plura appetit. quo impletur magis, eo ſe expandit magis. quo plura ſcit, quo plura ſe ignorare diſcit. Tot artibus, tot diſciplinis locum dat, nec deeſt novus. Materia formam recipit unam. intellectus noſter innumeras. Idem dum in corpore eſt, etiam alibi eſt. & licet loca climatibus diſtent, momento eſt in pluribus. Vix juſſeris eum ire ultra Sauromatas, & jam confectum eſt iter. Vix domum revocaveris, & jam domi eſt. montes ſcandit & ambulat in vallibus. montibus deſcendit, ſtatque in cacumine. Verſat ſe & vagatur quaquaverſum, immobili licet corpore. Tanta vero ejus in agendo velocitas, ut in centro poſita per cœlorum ambitus & horribilia ſpacia feratur. tanta ejus perſpicacia, ut clauſis oculis videat acutius, & oppletis auribus audiat ſe loquentem melius. tanta intelligendi vis, ut quo feratur, unde venerit, in quem exitum tandem tantus mundi apparatus properet, proſpicere probabiliter poſſit. Reliqua, quotquot in natura ſunt corpora, diſtinctis bonis gaudent. animus omnibus. & cum nulla re alatur, vivit omnium contemplatione. Totus hic mundus illi pro alimento eſt. nec tamen ſatiatur unius cognitione. quærit infinitos in Luna, Sole, ſtelliſque reliquis, aut plures invenit: aut, quod puto probabilius, inveniſſe ſe ſomniat. Mirata eſt ſuperior ætas Saporem regem Perſarum, qui Sphæram conſtruxerat, tantæ magnitudinis, ut ipſe in centro ſedens, circumquaque picta ſtellarum lumina adſpiceret. Quanto majus illud eſt: animas noſtras ſedere in totius Vniverſi puncto, & circum ſe oculis animoque Planetarum

orbes ac late patentis Firmamenti convexa tueri. Amplius. pertinax inter res contrarias eſt pugna. æterna in animantium & plantarum genere odia deprehenduntur & inimicitiæ. Hæc omnia in mente coaleſcunt, & coëunt placide. Intellectus, inquit Ariſtoteles, fit id, quod intelligitur. Ergo, illic cum calore frigus, cum recto curvum, cum pari impar numerus amicè oberrat. illic lupus ovi, capra leænæ, lepori canis it comes. Marium & Syllam cogitat, exutis odiis. Pompejum & Cæſarem ſine æmulatione. Achillem & Agamemnonem, ſine maledictis. Quæque extra nos ſe invicem deſtruunt, ſpecierum & imaginum ope, in nobis veluti ſororiant. Illud in ſenſibus experimur, eos vel vehementiore luce, vel ſono, vel calore lædi. Viſum nec videre nimis propinqua, nec de remotis rectè judicare. Menti nihil tam lucidum, quod non eam perficiat magis. nihil tam acre, quod non cernat lubentius. nihil tam propinquum, quod non videat facillimè. nihil tam remotum, quod non apprehendat diſtinctè.

Vnum eſt, quod ſine ſtupore referre non poſſum: Mentem humanam adeo rebus ſublimibus intentam eſſe poſſe, ut ſenſuum omnium vitæque functiones deſerat. jacet mortuo ſimilis contemplator, & dum in ecſtaſin rapitur anima, riget conſiſtitque corpus, tanquam catalepſi correptum. Hoc Platoni, Socrati, Triſmegiſto accidiſſe ferunt. De Socrate refert Alcibiades in Convivio, eum aliquando uno gradu, uno loco, diem & noctem ſtetiſſe cogitabundum, cibi, potus, ſomni & Xantippes ſuæ immemorem. Meminit Auguſtinus Presbyteri cujuſdam, nomine Reſtituti, qui, quoties vellet, adeo ſe auferebat à ſenſibus, ut non ſolum vellicantes & pungentes minimè ſentiret, ſed aliquando ignibus admotis ureretur, ſine doloris ſenſu.

Sed quis Oedipus illud aſſequetur? in eadem anima, ut docet Stagirita, mentem eſſe duplicem. Vnam Patientem, quæ ſpecies recipiat, intelligatque: unam vero Agentem, quæ faciat, ut illa intelligat. Illam ſe habere ad modum coloris illuſtrandi. Hanc eſſe inſtar lucis illuſtrantis. illam corruptibilem eſſe, & à corpore inſeparabilem: hanc incorruptibilem & ſeparabilem: illam cum ſemine traduci: hanc forinſecus ingredi. Cæcutio ad hæc Peripateticorum fulgetra, tanquam noctua & talpa ad Solis facem.

Altera Animæ humanæ facultas Voluntas eſt. In ea admiratione digna ſunt, agendi modus, libertas, imperium. Agendi modus iſtiuſmodi eſt, ut nec corpore utatur pro inſtrumento, cum honeſtum appetat: nec appetendo ſatietur, niſi cum Deo fruitur: nec in præſentia ſolum feratur, more ſenſuum, cum etiam illa, quæ in terris ſola ſpe poſſidentur, deſideret. Reliquas in natura cauſas Deus mera agendi neceſſitate adſtrinxit. Sola voluntas actionis ſuæ, quanquam ſub Dei moderamine, arbitra eſt. Non cœli aſpectibus terretur, non elementorum conflictus horret, non vi, non ſuaſionibus invita à propoſito dimoveri poteſt. Inter flagra, uncos, cruciatus exquiſitiſſimos, pergit velle, quod vult, nolle, quod non vult. Ab uno Deo ſe flecti patitur, quem unum creatorem agnoſcit. Eſt & hic aliquid, quod acutiſſimos Philoſophos torquet. quomodo voluntas Intellectum ducem ſequatur, quomodo inter honeſtum & inhoneſtum eligat, & tamen quid honeſtum, quid inhoneſtum ſit, ipſa ignoret. ſcire quippe intellectus officium eſt, non voluntatis. Nec minus illud vexat magnas mentes: quomodo voluntas, quæ inſtar bilancis in utramque partem vergere nata eſt; ſibi & trutina ſit & lanx & pondus, ipſa velit, & ſe faciat ultimo velle, ipſa ſe determinet, & determinetur. Quæ enim hic intellectus ſunt partes, ſuadentis ſunt, non determinantis. Imperium videte. tale illud eſt, ut nullum ſit aliud, quam rationis & voluntatis. ſive imperium exerceat in nobis, ſive extra nos, in alios. Cum intellectu imperium dividit, diſpari licet jure. Nam illi cum imperat intelligendi locum, tempus, argumentum], paret ratio, ſervorum exemplo, nec refragari audet. Viciſſim, cum intellectus juſſa audit, paret civium exemplo, qui refragari ſubinde ſuſtinent. Quod ſi inſurgat contra rationem non una cupiditas, etiam hic faſces ſuos oſtentat regina voluntas, & ea fugit, quæ male expetimus: aut ea expetit, quæ male fugimus. Sed vim, qua loco movemur, ſervilius habet; nec reſpuere ſinit imperium partes, ad ſervitium natas. Imperium, quod in alios exercet, non aliis terminis, quam quibus Univerſum, terminatur. Non aliam dominam agnovit Aſſur, Perſa, Græcus, Romanus. Quæcunque de imperiis veterum & recentiorum legimus, voluntatis imperia fuere. Hæc illa eſt Aſiæ & Africæ dominatrix in Philippis, hæc Galliarum imperatrix in Borboniis, hæc Gothorum Vandalorumque princeps in Guſta-

vis. Hæc jura dicit Cimbro in Chriſtianis, Adriam ſibi ſubdit in Veneto, utrumque orbem nuper cum Hiſpano partiri voluit in Batavo. Nullam aliam Imperatores poteſtatis ſuæ agnoſcunt formulam, quam potentiſſimum iſtud, SIC VOLVMVS. Et quæ eſt illa res? vis animæ eſt. & quantula illa eſt res anima? ſi in toto homine eſt, ſex non raro, aut minus, pedum res eſt. Si in capite, non unius. ſi in corde, vix digiti, ſi in cordis ventriculo, vix ſemidigiti magnitudinem habet. Imo ſi Philoſophis quibuſdam credere vultis, inſtar puncti eſt indiviſibilis. Ergo tantilla res eſt, quæ orbem omnem turbat, reges collidit, regna, arces urbeſque ſubruit. Cum exercitus concurrunt, cogitate inter ſe pugnare millena aliquot punctula, aut aliquid iis non multo majus. Corpora enim nihil moror, quæ animæ ſunt, quod cochleæ eſt teſta. Cum inter ſe contenderent Ajax & Vlyſſes, Annibal & Scipio, Arminius & Flavius, cogitate peroraſſe res minimas de rebus maximis. Tantillæ res ſunt, quæ in templis religiosè concionantur, in curia diſertiſſimè litigant, in foro ſubdolè mercantur, ſuaviter epulantur in conviviis, amant in lectulo procaciter, in agris fodiunt ſerviliter. Tantillæ res ſunt, quæ pyraticam exercent in pelago, adulatoriam in palatio. Tantillæ res in ſcholis cum Socrate diſputant, cum Carneade dubitant, cum Epicuro quieſcunt, cum Stoicis graves ſunt, cum Cynicis ſordidæ & abjectæ. Breviter. animula noſtra eſt, quæ hiſtrioniam hic agit. quæ Ninos, Cyros, Alexandros, Cæſares, Attilas, Totilas in ſcenam produxit, magnos fabulæ humanæ Davos. Qui naturæ ſecreta rimantur, ad magneticam vim extra ſe rapi videntur. At in anima omnia mirabiliora. Magnes ſimilibus polis magnetem fugit, diſſimilibus amplexatur, cum natura univerſa ſimiles ſibi res amet, fugiat diſſimiles. Anima hominis, quod majoris eſt operæ, & ſimilem ſibi amat, cum vult, & inimiciſſimos, cum pia eſſe vult. Idem lapis majorem vim trahendi ferro largiri videtur, quam habeat ipſe. cum paradoxum ſit, cauſam dare, quod non habet. Anima vero movet, nec movetur; lædit, nec læditur; cogitat æterna, principii particeps, cogitat infinitum, cum ſit finita. Vis magnetica, ubi ferrum occupavit, pro vario ad terram ſitu, nunc Borealis eſt, nunc Auſtralis. Diceres ludere in lapide dæmonium aliquod, & homini illudere. At quid anima noſtra? nonne cothurnus eſt? ſimulandi diſſimulandique peritiſſima?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

modo facilis, modo difficilis, modo honeſta, modo improba, modo Tros, modo Italus, tota Protheus, tota Polypus, tota panagæa Diana. Illud poſtremum miror, ut tandem deſinam mirari, eandem animam, poſt tot exantlatos in corpuſculo hoc labores, ſolutam tandem iſto carcere æternam vitam agere. Tunc alibi vivere, ſed liberius: tunc intelligere, ſed plenius: tunc ſcire, ſed certius: tunc appetere, ſed ſine lucta expeditius. Quam illud eſt arduum & generoſum ſcitu: ſupereſſe adhuc Læliorum, Scipionum, Camillorum, Regulorum, (quanta nomina) animas. Vna forte eſſe animam Antonii & Ciceronis, Fulviæ & Terentiæ, Tiberii & Germanicorum, Alexandri & Parmenionis. Occurſare alicubi animam Senecæ Neronianæ, ſed ſine ira: animam Elvidii Domitianæ, ſed immemorem injuriæ paternæ: Caligulæ Syllani, at ſine novacula: Claudii Agrippinæ, ſed ſine boleto & pinna. De hoc animorum poſt mortem ſtatu audite loquentem „Tullium: Sapientiſſimus quiſque æquiſſimo animo moritur, „ſtultiſſimus iniquiſſimo, quia ille longius videt & cernit ſe ad „meliora proficiſci: hic quia hebetior eſt, illa non videt. Equi„dem efferor ſtudio Paulos & Africanos, quos colui & dilexi, vi„dendi: neque verò eos ſolum convenire aveo, de quibus co„gnovi, ſed illos etiàm, de quibus audivi ac legi, & ipſe conſcripſi. „Diſcedo ex hac vita. tanquam ex hoſpitio, non tanquam ex do„mo: commorandi enim natura diverſorium nobis, non habi„tandi locum dedit. O præclarum diem, quum in illud animo„rum concilium, cœtumque proficiſcar, & quum ex hac turba „& colluvione diſcedam. Proficiſcar enim non ad eos ſolum vi„ros, de quibus ante dixi, ſed etiam ad Catonem meum, quo ne„mo vir melior natus eſt, nemo pietate præſtantior. Hactenus „Cicero.

Intellexiſtis, A. O. admiranda animæ, ejus majeſtatem, originem, potentiam, immortalitatem. Habent ineffabile aliquid Theologi, creationem, reſurrectionem aliaque. Habent ineffabile aliquid Medici, cauſas puta periodicarum febrium. Habent ineffabile aliquid Mathematici, diviſionem lineæ in infinitum & circuli quadraturam. Habent arcanum quid Politici, reconditos Principum ſenſus. Nobis Phyſicis ineffabilis eſt ille, de quo verba fecimus, Animus. Quamobrem, nolite admirari ea, quæ ſuſpicit vulgus. non divitias, nam fluxæ ſunt. non domos ſplendidas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

ruinoſæ ſunt. non ſervorum agmina, quia fallaces ſunt. non currus & phaleratos equos, quia diſcerpent vos. Tranſeunt iſta, nec poſſidentur diu. Animam ſuſpicite, mole exiguam, virtute maximam, origine cœleſtem, duratione perpetuam. quæ ſi virtute fulgeat, fulget ſemper, ſi ſcientia ſplendeat, ſplendet ſemper. Hæc propria noſtra dos eſt. hæc peculium. reliqua fortunæ ſunt bona & hoſtium. Animam ſtupete, quæ felix eſt cum infelix habetur; potens, cum impotens; dives, cum paupercula creditur. cum ſorte ſua contenta eſt, cum ſapientia ſe implevit; ingens fit animo, plena fiduciæ, major invadente. Animam ſuſpicite, quæ ſi ſceleribus locum fecit, peſſima res eſt; ſi pietati, ſi probitati, optima. Sunt, quorum oculos præſtringit ambitio. Sunt, quibus luxuria pro portento eſt. Sunt, qui in agris ædificant, & turres turribus imponunt, ut mirabiles habeantur. Ab animo hæc ſunt fateor, ſed ſapientiæ veteris ignaro. Sapientis anima excrementa illa putat mundi, non ornamenta: vomitum ebriæ cupiditatis, & ſaginam inutilem inſatiabilis avaritiæ. Sapientis anima majoris æſtimat Solem meridianum, quam faſtum Pellæi juvenis. Vbi de aqua & polenta proſpexerit corpori, Iovi de felicitate controverſiam movet. Cum, vitæ integra, manum ad ſtipem porrigit, non ſe miſeram credet, dummodo virtutem poſſideat. cum laceris veſtibus occultatur, provocat purpuratos. nec enim decus ſuum aliis, ſed ſibi debere cupit. cum cervicem in fœno, vel lapide reclinat, quia nullius ſibi culpæ conſcia eſt, dormit ſuaviter, & culcitras regum & Circenſe tomentum faſtidit. Nullum diem execratur, ſed acerbum patientia mitigat, proſperum animi moderatione caſtigat. Animam ſtupete, ſed ut Creatorem ſtupeatis magis. qui licet divinitatis ſuæ luculenta documenta oſtendat propalàm, in Animæ creatione (ſit venia dicto) ſeipſum ſuperaſſe videtur. Revereamini ejus ſapientiam, quæ in re tam puſilla, tenui forte aurula, inexplicabiles virtutis ſuæ theſauros depoſuit. Revereamini ejus potentiam, qui tot malis ſepto, impetito, vexato, fracto corpore, à mortalitate cœleſte hoc depoſitum vindicat. Revereamini ejus bonitatem, quæ ſoli animæ imaginem divinæ ſuæ majeſtatis impreſſit, nec niſi ab illa cognoſci, coli, adorari voluit. Si quis adhuc Diodorus eſt vel Protagoras, illo ore Deum eſſe fateatur, quo loquitur anima. Si quis adhuc Epicurus eſt, illo ore Deum nos curare agnoſcat, quo adverſus providen-

tiam philoſophatus fuit. Ille demum anima mihi præditus videtur, qui hos in fines habet: veritatis virtutiſque ſtudium, Reip. Eccleſiæque bonum, & Dei gloriam. Alios in fines qui vivit, cum vita animam perdidit. Talem ergo vobis Auditores animam opto, quæ pia ſit, ſobria, temperans & Religionis Chriſtianæ præceptis abundet. Magiſtratibus talem optem eſſe, qualis fuit Fabriciorum, Curiorum, Fabiorum pro republica. Ducibus talem, qualis fuit Epaminondæ, Themiſtoclis, Phocionis pro patria. Civibus talem, qualis fuit Thraſybuli, Ageſilai, Arati pro libertate. Iudicibus talem, quæ Zaleuci æquitate temperet Manlianam ſeveritatem. Sacrorum adminiſtris talem, qualis fuit ſanctiſſima & juxta prudentiſſima anima Tharſenſis Apoſtoli, quæ facta eſt omnibus omnia, ut aliquos Chriſto lucrifaceret. Medicis animam precor, Hippocratica ſapientia plenam, quæque non minorem pauperis animulæ, quam opulentæ curam habeat. Mercatoribus animum Solonis, qui cum mercatura Sapientiæ ſtudia jungat, & hoc ſollicitè caveat, ne animam debeat. Militibus animam voveo, qualis fuit in Sicinnio Dentato, quæ non patiatur unquam animum cadere in pedes. Studioſis animum Æſchynis, gratum erga præceptores, quique ſtudiorum tædia nominis immortalitate ſoletur. Mihi denique eum animum, qui Remp. hanc florentiſſimam, Proceres optimos, Cives humaniſſimos, eruditiſſimam hanc Iuventutem, & Vos, quotquot adeſtis, omnes & ſingulos amare & colere æternum perſeveret.

DIXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 A 2